

VALMANIFEST TILL EU-VALET 2024

© UNICEF/UN0348075/ETNAN

Ett manifest för att tillgodose
barns rättigheter genom att
involvera, integrera och investera.

unicef
för alla barn

Den Europeiska unionen (EU) är en viktig politisk arena där barns rättigheter och välmående, både inom och utanför EU, ska stärkas och försvaras. Att skydda och främja barns rättigheter är en del av fördraget om Europeiska unionen (artikel tre) och EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. UNICEF Sveriges valmanifest är en vägledning för partier och kandidater till Europaparlamentet i arbetet med att stärka och driva barns rättigheter inom EU.

I detta manifest tar vi upp de viktigaste områdena att fokusera på baserat på UNICEFs analys över de största utmaningar som barn ställs inför just nu – inom EU och globalt. Vi har även konsulterat barn- och ungdomsorganisationer och inkluderat förslag och analyser från dem i manifestet.

De prioriterade områdena är: barn i socioekonomisk utsatthet, barn och ungas psykiska hälsa, barns digitala miljö och barns välmående kopplat till klimat och miljö. Manifestet innehåller rekommendationer på hur barns rättigheter kan stärkas inom dessa områden.

Till detta är en skola och utbildning av hög kvalitet helt centralt för att möta utmaningar och ta tillvara möjligheter inom alla de prioriterade områdena. Skolan kan och ska ha en utjämnande effekt, men idag ser vi i flera länder hur ojämlikheten mellan barn snarare förstärks av skolsystemet. En mer jämlik skola när det kommer till både tillgång och kvalitet måste därför vara högsta prioritet för alla politiker såväl på EU-nivå som nationellt och lokalt.

Övergripande kan våra uppmaningar sammanfattas med tre ord: involvera, integrera och investera. Lyssna på och involvera barn och unga inför beslut som rör dem, ta ansvar för och integrera barns rättigheter inom alla politikområden och investera i barn och unga.

Vi hoppas att detta manifest ska bidra till att göra det lättare för dig som blivande beslutsfattare inom EU att arbeta för att barns rättigheter och välmående stärks och utvecklas – både här och nu och för framtiden.

© UNICEF/UNI429305/FILIPPOV

EU har en stark roll för att främja fred och demokrati

Dagens barn och ungdomar har vuxit upp med EU och tar kanske unionen för given. Det är viktigt att påminna om varför EU skapades, vilken roll EU spelar och kan spela både inom och utanför unionen för fred, demokrati och för ekonomisk, social och miljömässig utveckling. Frågor som ofta lyfts som viktiga för dagens ungdomar är; fred, frihet, trygghet, säkerhet, demokrati och klimatet som en överlevnadsfråga. För dessa frågor behövs gemensamma demokratiska arenor och gränsöverskridande samarbete.

Ditt uppdrag är att bidra till att förbättra livet för barn och unga

EU:s beslut, lagstiftning och finansiering har en enorm påverkan på barn och ungas liv och framtidsmöjligheter, både i medlemsstaterna och utanför unionen.

Världen är idag mer splittrad än på länge och det är barn och unga som betalar det högsta priset. Det gäller även inom EU, trots att regionen är en av de bästa platserna i världen för barn att växa upp i. Inom EU bor det idag omkring 81 miljoner barn. För många av dem har livet försämrats under de senaste åren.

UNICEF har i rapporten *The State of Children in the European Union 2024* sammanställt den senaste statistiken om hur barn i EU mår, och det är en oroande läsning. 11 miljoner barn i EU lider av psykisk ohälsa, 20 miljoner barn riskerar att hamna i fattigdom eller social exkludering och 13 procent av barnen (12–16 år) har utsatts för sexuella trakasserier online. Dessutom har andelen 15-åringar i EU som uppger att de är tillfreds med livet sjunkit från 74 procent 2018 till 69 procent 2022.

Det borde vara alla beslutfattares, inklusive europeiska politikere, högsta prioritet att bryta denna negativa trend och förbättra livet för barn inom unionen. För det krävs att EU agerar och står upp för barnets rättigheter och sätter barns behov i centrum, vilket EU:s medlemsstater enats om i grundfördraget.

Flera milstolpar har uppnåtts, bland annat genom unionens strategi för barnets rättigheter samt EU:s barngaranti. Dessa är viktiga verktyg, tillsammans med FN:s barnkonvention.

EU är också en stor biståndsgivare och en viktig röst i globala sammanhang inte minst i klimatfrågan. Samarbetet med FN är viktigt för att kunna genomföra Agenda 2030 och uppfylla de globala målen.

Utifrån EU:s mål, lagstiftning och givet situationen för barn och unga inom unionen och globalt bör EU göra mer för att förverkliga barns rättigheter i praktiken. Vi ser fram emot resultat för barn och bidrar gärna med vår expertis.

Läs mer

The State of Children
in the European
Union 2024

UNICEF Sveriges uppmaningar

Tre uppmaningar inom alla områden och beslut som rör barn och unga.

1. Involvera barn i framtagandet och genomförandet av politiken inom alla områden, särskilt i genomförandet av EU:s strategi för barnets rättigheter. Vuxna ansvarar för att skapa ett samhälle som ger barn de bästa förutsättningarna, men ett sådant samhälle går inte att skapa utan att involvera barn. Barn och unga måste involveras i beslut som påverkar deras framtid, även på EU-nivå. EU bör inrätta en särskild enhet på högsta nivå för att hjälpa till med integrering av barns rättigheter i olika politikområden och med former för barns och ungas deltagande.

2. Integrera barns rättigheter inom alla politikområden. Barns liv kan inte delas in i olika områden. Deras hälsa, välmående och utveckling påverkas av all politik. Därför måste alla politikområden ta hänsyn till barns rättigheter för att skapa bästa möjliga samhälle för barn. Men med tanke på de utmaningar som barn i EU möter måste barns rättigheter särskilt prioriteras när det gäller sociala trygghetssystem, hälsa, lagstiftning för att förhindra övergrepp på nätet, migration, företagaransvar och i EU:s dialog om mänskliga rättigheter globalt.

3. Investera i områden som är avgörande för barns välmående och utveckling, både inom EU och i EU:s bistånds- och utvecklingspolitik. Att investera i barn och unga är inte bara rätt, det är också smart eftersom det är en investering i framtiden. För en hållbar framtid krävs satsningar på samhällstjänster som är avgörande för barn som skola, hälsovård, sociala trygghetssystem och satsningar på miljö- och klimatet. EU:s budget och finansiella instrument måste ha ett barnrättsperspektiv.

Prioriterade områden

Barn i socioekonomisk utsatthet

1 av 4 barn i Europa lever i risk för att hamna i fattigdom eller utsatthet. Fattigdom handlar inte endast om brist på pengar utan innebär även att berövas flera sociala rättigheter som alla barn har i enlighet med barnkonventionen, som exempelvis rätten till utbildning, hälsa och näringsrik mat. När familjer och barn hamnar i fattigdom eller annan utsatthet riskerar de social exkludering som kan påverka deras utveckling och välmående, såväl fysiskt som psykiskt. Givet en ökad ojämlikhet och uppåtgående trend av barn i socioekonomisk utsatthet även i Sverige är det viktigt att följa upp att barns basbehov tillgodoses.

UNICEF Sveriges rekommendationer:

- Verka för ökad jämlikhet inom och mellan EU:s medlemsstater för att tillgodoses alla barns rättigheter inom unionen. Detta i enlighet med EU:s mål om minskad risk för fattigdom och exkludering hos barn från 20 till 15 miljoner barn år 2030.
- Se till att EU:s barngaranti genomförs fullt ut med tillräckliga finansiella resurser. Huvudansvaret ligger på länderna själva men EU ska stödja dem i framtagandet av nationella handlingsplaner och genomförandet av dessa.
- Vid uppföljning av medlemsstaternas nationella handlingsplaner är det viktigt att också titta närmare på bland annat måltider i förskola och skola (inklusive frukost), meningsfull fritid, läxhjälpssamsamhet, föräldrastöd och integration samt risk för segregation. I Sverige följs den nationella handlingsplanen upp under våren 2024.

EU:S STRATEGI FÖR BARNETS RÄTTIGHETER

EU:s strategi för barnets rättigheter (2021–2024) syftar till att främja och skydda barns rättigheter inom unionen. Strategin understryker att alla barn i Europa och runtom i världen ska kunna åtnjuta sina mänskliga rättigheter och leva fritt från diskriminering, våld och hot. Strategin vägleder hur länderna ska prioritera och resurssätta för att uppfylla barnkonventionen på ett systematiskt sätt. EU-strategin består av sex tematiska områden:

- 1) barns deltagande i politiska och demokratiska processer,
- 2) socioekonomisk inkludering inklusive fattigdomsbekämpning och jämlik tillgång till hälso- och sjukvård samt utbildning,
- 3) bekämpa våld mot barn och säkerställa skydd av barn,
- 4) rättsväsendets hänsyn till barns behov,
- 5) barns rätt att tryggt kunna använda internet och
- 6) stärkandet av barns rättigheter runtom i världen genom EU:s globala arbete inklusive EU:s bistånd.

En EU-plattform har dessutom skapats för barns delaktighet.

EU:S BARNGARANTI

EU:s barngaranti (juni 2021) syftar till att säkerställa att alla barn inom EU har tillgång till väsentliga tjänster såsom utbildning, hälsovård och tillräcklig näring. Målet är att bekämpa barnfattigdom och social exkludering genom riktad hjälp till sårbara barn och deras familjer. Med EU:s barngaranti ska alla barn få tillgång till grundläggande samhällstjänster med god kvalitet. Ansvaret ligger på medlemsstaterna att ta fram och implementera nationella handlingsplaner. Sverige har en nationell handlingsplan.

Ett övergripande syfte med både EU:s strategi för barns rättigheter och EU:s barngaranti är att uppnå globala målen i Agenda 2030.

Läs mer

The EU Strategy on
the Rights of the Child
and the European Child
Guarantee

EU Children's
Participation Platform
European Union
(europa.eu)

Barn och ungas psykiska hälsa

11 miljoner barn och ungdomar, 15–19 år, i Europa lider av psykisk ohälsa. Själv mord är den näst vanligaste dödsorsaken för unga inom EU. Psykisk ohälsa riskerar att få livslånga konsekvenser i ett barns liv om det inte upptäcks eller behandlas. Förebyggande arbete är centralt. I kriser och konflikter, som i Ukraina, riskerar det att leda till en enorm ökning av psykisk ohälsa hos både barn och föräldrar som drabbas av konflikten.

EU parlamentariker behöver ha en förståelse för hur frågor samspelar för att hitta bättre lösningar för barn och ungas psykiska hälsa. För unga HBTQI-personer och andra särskilt utsatta grupper är andelen som drabbas av psykisk ohälsa relativt hög. Synen på barn och inkludering av barn och unga som politiska aktörer gynnar både samhällsutveckling och en god psykisk hälsa.

UNICEF Sveriges rekommendationer:

- Öka EU-finansiering för insatser till psykisk hälsa, med ett fokus på förebyggande åtgärder.
- Förbättra statistik och evidens inom EU om psykisk ohälsa som kan vägleda effektiva insatser.
- Ta fram en bred EU-strategi för psykisk hälsa med ett tydligt rättighetsperspektiv, som inkluderar WHO:s rekommendation att inkludera undervisning och kunskap om psykisk hälsa i skolan.

Barns välmående kopplat till klimat och miljö

Nästan 1 av 20 barn i Europa är utsatta för miljöfarliga utsläpp som riskerar att påverka deras hälsa och utveckling. Det uppskattas att hundratals barn i Europa dör varje år av luftföroreningar. Barn är särskilt utsatta för föroreningar och klimatförändringar eftersom deras immunförsvar är svagare och hjärnan och kroppen fortfarande utvecklas. Enligt FN riskerar länders negativa påverkan på miljö och klimat att försämra barns rättigheter i enlighet med barnkonventionen.

Det är därför viktigt att EU-parlamentets arbete med dessa frågor är baserat på en medvetenhet om kopplingar mellan klimatkris och humanitära kriser och flyktingkriser, samt mellan klimatkris, klimatångest och psykisk ohälsa.

UNICEF Sveriges rekommendationer:

- Analysera konsekvenserna för barn i genomförandet av den Gröna given (Green New Deal) för att vägleda miljölagstiftning och miljöpolicyer och sätta påverkan på barn och unga i centrum.
- Verka för att göra FN:s klimatkonferens 2025 (COP 30) till ett COP för – och med – barn och unga. Barn och ungas delaktighet i beslutsprocesser är avgörande för denna överlevnadsfråga för alla.
- Verka för att barns rättigheter prioriteras i kommande EU-lagstiftning som styr företagens ansvar för mänskliga rättigheter och miljön.

DEN GRÖNA GIVEN – GREEN NEW DEAL

Den europeiska gröna given är ett paket med politiska initiativ som syftar till att bana väg för en grön omställning för miljö och klimat i EU. Slutmålet är klimatneutralitet senast 2050. Paketet lanserades av EU kommissionen 2019 och beslutades av Europeiska rådet samma år.

Läs mer

Den europeiska
gröna given

Barns digitala miljö

Digitala tjänster och lösningar är en naturlig del av vardagen för de allra flesta barn i Europa, vilket innebär stora möjligheter för barns lärande och utveckling. Men det finns också stora risker. 1 av 8 barn i Europa 12–16 år har utsatts för sexuella trakasserier online. Omkring vart tionde barn 9–16 år uppger att de utsatts för mobbning online minst en gång i månaden. Risken för desinformation är också stor. Var tredje tio-åring i EU kan inte bedöma om en hemsida är trovärdig eller inte. Utbildning i skolan om internetanvändning, cybersäkerhet och trygghet på nätet är viktigt. Barn och unga själva efterlyser också ökad kunskap om detta.

Digitala möjligheter riskerar dessutom att öka klyftorna mellan barn i Europa. Omkring 15 procent av barnen i de fattigaste hushållen saknar en dator hemma för att göra skolarbete, jämfört med bara runt 1 procent i de rikaste hushållen.

UNICEF Sveriges rekommendationer:

- Införa en långsiktig lagstiftning för att förhindra övergrepp mot barn online. Prioritera barnets bästa som vägledande princip i dess utformning.
- Följa utvecklingen av AI för att kunna bedöma riskerna för barn och lagstifta utefter det.
- Minska de digitala klyftorna genom att verka för rättvis tillgång till internet i skolor och hemmiljö.

För att förbättra för barn och unga måste EU arbeta utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter

FN:s konvention om barnets rättigheter, eller barnkonventionen som den också kallas, innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. 196 länder har skrivit under och förbundit sig att följa reglerna.

Barnkonventionen är ett rättsligt bindande internationellt avtal som slår fast att barn är individer med egna rättigheter, inte föräldrars eller andra vuxnas ägodelar. Den innehåller 54 artiklar som alla är lika viktiga och utgör en helhet men det finns fyra grundläggande principer som alltid ska beaktas när det handlar om frågor som rör barn:

Artikel 2: Alla barn har samma rättigheter och lika värde.

Artikel 3: Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn.

Artikel 6: Alla barn har rätt till liv och utveckling.

Artikel 12: Alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad.

Sedan 2020 är barnkonventionen lag i Sverige. I barnkonventionens artikel 45 finns inskrivet att UNICEF ska arbeta för att bestämmelserna i konventionen följs överallt. Det uppdraget innebär att vi har ett nära samarbete med alla världens regeringar och en unik möjlighet att angripa orsakerna till att barns rättigheter kränks.

Läs mer

FN:s konvention om barnets rättigheter

UNICEF Sverige
Box 8161
104 20 Stockholm
Telefon 08-692 25 00
unicef.se

unicef

för alla barn